

De rol van Japan in de wereldeconomie

Het economische primaat van de VS wankelt. Volgens de auteur nadert het moment waarop dit land de verantwoordelijkheid voor de wereldeconomie met Japan en de EG moet gaan delen. In dit artikel wordt beschreven hoe de Japanse economie op deze ontwikkelingen reageert. Ook worden hechtere banden tussen Japan en de EG bepleit. Ten slotte geeft de auteur aan op welke manier de economische grootmachten naar stabiliteit en groei moeten streven. Met klem wijst hij er op dat moet worden voorkomen dat protectionistische gevoelens de overhand krijgen.

S. FUKUKAWA*

Veranderingen in de wereldeconomie

De structuur van de wereldeconomie is op het ogenblik sterk aan het veranderen. Daarbij zijn drie fundamentele ontwikkelingen te onderscheiden. In de eerste plaats heeft er, doordat de economische bedrijvigheid steeds meer de gehele wereld gaat omvatten en ook doordat de positie van de VS relatief aan kracht inboet, een verschuiving op de wereldranglijst plaats. Het economische leiderschap van de VS maakt plaats voor een stelsel dat berust op samenwerking en saamhorigheid van de vooraanstaande industrielanden.

In de tweede plaats treedt er als gevolg van de voortgaande technologische vernieuwing, die ook wel de derde industriële revolutie wordt genoemd, een verandering op in de structuur van de industrie. Van massaproductie en massaconsumptie wordt omgeschakeld naar verscheidenheid in productie en consumptie.

In de derde plaats gaan de geïndustrialiseerde landen ondanks de dreiging van protectionisme door met hun pogingen tot het inrichten van een nieuw stelsel van vrijhandel.

Van pax americana naar pax consortis

De eerste grote ontwikkeling heeft te maken met het aanbreken van een tijdperk waarin de internationale maatschappelijke orde wordt gehandhaafd door gezamenlijke inspanning en saamhorigheid van de vooraanstaande geïndustrialiseerde naties. Ik zou dit proces willen omschrijven als de verschuiving van pax americana naar pax consortis, waarbij ik het Latijnse woord 'consortis' gebruik in de betekenis van samenwerking en harmonie.

Uit de ontwikkelingen van de internationale samenleving in de tweede helft van de twintigste eeuw blijkt dat er grote technische vooruitgang is geboekt op het gebied van vervoer, communicatie en informatie. De vermindering van het aantal beperkende bepalingen op wereldschaal heeft ertoe geleid dat het bedrijfsleven in sterke mate internationaal is geworden. Dat wordt vooral duidelijk als we in aanmerking nemen dat in de jaren tussen 1983 en 1986 bij een groeivoet van de

wereldeconomie van 3,3% de wereldhandel met 5,4% groeide en de kapitaalbewegingen met 33,5% toenamen.

Deze ontwikkeling doet de onderlinge economische afhankelijkheid toenemen, en daardoor neemt de betekenis van politieke grenzen tussen de landen in snel tempo af. Tot in de negentiende eeuw berustte economische welvaart vaak op uitbreiding van het grondgebied gesteund door politieke en militaire macht, maar nu nationale grenzen veel van hun betekenis verliezen is het mogelijk er zonder politiek en militair machtsvertoon in economisch en cultureel opzicht op vooruit te gaan. Men kan eigenlijk stellen dat de vroegere verhoudingen, waarbij de economie en de cultuur afhankelijk waren van politieke en militaire macht, zijn omgedraaid. Ik ben ervan overtuigd dat het door deze verandering, gevoegd bij de technologische vooruitgang, in principe voor de gehele wereldeconomie mogelijk is geworden over te gaan van een zero-sum-groei naar een plus-sum-groei.

De wijdverbreide belangstelling die Paul Kennedy met zijn boek *The rise and fall of the great powers* in de VS heeft gewekt, illustreert dat de wereldhegemonie aan het veranderen is doordat de macht van de VS is afgenomen. Dat houdt in dat we niet langer op de VS alleen kunnen rekenen als de macht die bij de aanpassing van de wereldeconomie aan het plus-sum-spel leiding kan geven. De VS zullen hun leidende rol in het westen nu moeten delen met de EG en Japan. Dit is wat ik bedoel met een rond de VS gegroepeerde pax consortis: een stelsel waarin de VS, de EG en Japan de in de internationale maatschappij beschikbare informatie samen delen en waarin ze gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen voor het nemen van belangrijke beslissingen.

Technologische vernieuwingen

De eerste industriële revolutie werd veroorzaakt door het gebruik van steenkool, de vooruitgang in de techniek van de

*De auteur is voormalig onderminister van het Japanse Ministerie van Internationale Handel en Industrie (MITI). Dit artikel is gebaseerd op een voordracht van de auteur op de conferentie "Economic decision-making in a changing world", Groningen, 12-16 september 1988.

staalproductie en de komst van de stoommachine. De tweede werd voortgebracht door de motor met inwendige verbranding, automobielen, vliegtuigen, telecommunicatie en andere nieuwe ontwikkelingen waarbij olie of elektriciteit als brandstof diende. In beide gevallen was technologische vernieuwing de stuwende kracht achter de revolutionaire economische vooruitgang. Thans bevinden we ons midden in een krachtige nieuwe golf van technologische vernieuwing, waarbij de micro-elektronica, nieuwe materialen en andere soorten geavanceerde technologie een belangrijke rol spelen. Deze derde industriële revolutie voegt een nieuwe dimensie toe aan de wereldeconomie en de samenleving, en doet een gevarieerd en veelzijdig industrieel stelsel ontstaan. In tegenstelling tot het vroegere systeem, waarbij de nadruk lag op standaardisatie, schaalvergroting en popularisering op grote schaal, wordt het nieuwe systeem gekenmerkt door diversiteit, veelzijdigheid en aandacht voor het eigene.

Deze verandering is mogelijk doordat er aan de aanvoerkant, veelzijdige produktiesystemen worden ontwikkeld die berusten op vooruitgang in de elektronische informatietechnologie. Nieuwe processen gebaseerd op zeer geavanceerde technieken hebben gediversificeerde en innovatieve productie mogelijk gemaakt. Aan de vraagkant krijgen de mensen steeds meer oog voor cultuur. Deze verandering van normen leidt tot een grotere verscheidenheid aan levensstijlen en persoonlijke voorkeuren. Met andere woorden, de geest van vernieuwing die wordt opgeroepen door de technische vooruitgang en de verfijnde behoeften die worden gekweekt door veranderende waarden doen een nieuwe markt ontstaan en zetten een nieuwe economische ontwikkeling in gang. Tegelijkertijd treden er onstuitbare veranderingen op in de productieprocessen, in de structuur van de industrie en in de wijze waarop bedrijven worden bestuurd.

Nieuwe mogelijkheden voor vrijhandel

De geïndustrialiseerde naties van tegenwoordig trachten het protectionisme de kop in te drukken. Er wordt vooruitgang geboekt in de Uruguay-ronde, die erop gericht is het veelzijdige vrijhandelssysteem te versterken. Het valt echter niet te ontkennen dat de enorme onevenwichtigheden op de handelsbalansen diepgewortelde protectionistische gevoelens wakker maken. Een analyse van deze onevenwichtigheden toont naar mijn mening aan dat ze vooral zijn ontstaan doordat de naties zich in ongelijke mate inspannen om technologische vernieuwingen te bevorderen en doordat er verschillen in economisch beleid bestaan. In dat licht bezien moeten de geïndustrialiseerde landen niet alleen een evenwichtig macro-economisch beleid voeren waarbij de investeringen en besparingen op elkaar zijn afgestemd. Ze moeten ook de hervorming van hun economische structuur met kracht ter hand te nemen, ten einde de concurrentiekracht van het bedrijfsleven op peil te houden.

In de praktijk is de internationale afstemming van beleid al aanvaard. Voor de stabiliteit van de wereldeconomie en de bescherming van de vrijhandel is aanvullend beleid echter wenselijk. De economische samenwerking tussen landen zou in kwaliteit en in omvang moeten worden uitgebreid. Financiële middelen zouden naar de landen met een omvangrijke buitenlandse schuld geleid moeten worden.

Structurele aanpassing in Japan

Structurele aanpassingen hebben de afgelopen twee jaar de Japanse economie in een zeer hoog tempo veranderd. De verhouding tussen het overschot op de lopende rekening van het land en het bnp bereikte met 5,0% een hoogtepunt in het tweede kwartaal van 1986. Bij de aanvang van het eerste kwartaal van dit jaar bleek het verhoudingsgetal scherp

gedaald te zijn tot 3,0%, en volgens economische voorspellingen van regeringswege zal het in het tweede kwartaal zakken naar 2,6%.

Een belangrijke factor bij deze terugval is de verrassende snelheid waarmee de invoer, vooral van fabrikaten, is gestegen. In de eerste zeven maanden van dit jaar bedroeg het volume van de invoer 20% meer dan in het vorige fiscale jaar; in dollars uitgedrukt was de stijging 33%. De invoer van fabrikaten sprong 44% omhoog in de periode van januari tot juli, waardoor de verhouding tussen geïmporteerde fabrikaten en totale invoer omhoogschoot van slechts 31% in 1985 naar 48% in deze periode van zeven maanden.

Er hebben zich ook structurele veranderingen voorgedaan in het Japanse consumptiepatroon. Mits de kwaliteit goed is, laat het de consumenten steeds vaker onverschillig of de waren van buitenlandse of binnenlandse herkomst zijn. In de distributiesector worden steeds nieuwe kanalen opengesteld. Er zijn supermarkten ontstaan die zich specialiseren in de verkoop van goederen uit Zuidoost-Azië, en de parallelle invoer breidt zich uit.

De uitbreiding van de invoer is niet alleen te danken aan wisselkoersaanpassingen, maar ook aan een structurele verschuiving in de Japanse economie in de richting van de binnenlandse vraag. Deze verschuiving bleek zeer ingrijpend. Terwijl het reële groeipercentage in het fiscale jaar 1987 nog 5,0% bedroeg, gaf de Japanse economie alleen al in het eerste kwartaal van 1988, omgerekend op jaarbasis, een groeipercentage van 11,3% te zien. Bovendien bleek de bijdrage van de externe sector aan deze groei, die in het fiscale jaar 1985 nog 0,8 procentpunt bedroeg, in het fiscale jaar 1987 tot min 1 procentpunt gedaald.

Wat de directe overzeese investeringen betreft, voor zover opgegeven bedroegen deze in het belastingjaar 1987 in totaal 33,4 miljard dollar, 49,6% meer dan het jaar daarvoor. Alleen al de industriële sector investeerde 7,8 miljard dollar, 105,8% meer dan in het jaar daarvoor. In de industriële sector groeiden vooral de veredelings- en montagebedrijven, in het bijzonder de fabrieken van elektrische machines en transportmiddelen, bijzonder sterk. De verschuiving van produktiefaciliteiten die daaruit blijkt, doet vermoeden dat veel basisindustrieën naar overzee zullen worden verplaatst. In de automobielenindustrie bij voorbeeld is het aandeel van de overzeese productie nu iets meer dan 10%, maar verwacht wordt dat het in tien jaar tot 30% zal stijgen; in hetzelfde tijdsbestek zal het aandeel van de overzeese productie in de sector werktuigbouw naar verwachting stijgen van 5% naar 30%. Blijkbaar is men in het Japanse particuliere bedrijfsleven erop uit de activiteiten in snel tempo internationaal te spreiden, zodat de internationale arbeidsverdeling gestadig voortschrijdt.

Eén van de voornaamste kenmerken van structurele aanpassing is dat industriële ondernemingen voortdurend bezig zijn niet-winstgevend delen van het bedrijf af te stoten, zich toe te leggen op produkten met hoge toegevoegde waarde, nieuwe activiteitsvelden te ontsluiten, en hun verkoopspanningen naar de binnenlandse markt te verleggen. Dank zij dit soort aanpassingen is de Japanse economie zich steeds duidelijker aan het richten op internationale arbeidsverdeling. De band tussen Japan en de internationale samenleving wordt dan ook steeds hechter.

In de jaren zestig was de economie voor 9% afhankelijk van de buitenlandse handel, in de jaren zeventig voor 12%. Hetzelfde cijfer geldt voor de jaren 1980. Dit wijst erop dat de economie stabiel is dan bij voorbeeld die van West-Duitsland of Nederland, waar deze cijfers in 1986 respectievelijk 27% en 47% bedroegen. Er zijn tekenen die erop wijzen dat Japan een steeds belangrijker plaats in de wereldeconomie gaat innemen. In 1987 droeg Japan 10% bij aan het bnp van de gehele wereld, en eveneens 10% aan de wereldhandel; het exporteerde bovendien voor 136,5 miljard dollar aan kapitaal en werd daarmee de grootste kapitaalexporteur ter wereld. Het aantal transacties in yens neemt snel toe en verte-

genwoordigt nu 36% van de Japanse uitvoer en 11% van de invoer. Het aandeel van de yen in de valutareserves van andere landen was in 1986 tot 6,9% gestegen.

De EG en Japan

Naar mijn mening moet de leiding van de wereldeconomie in de toekomst in handen zijn van de VS, de EG en Japan, die samen 60% van de wereldeconomie vertegenwoordigen. Helaas steekt de omvang van de economische verbandingen tussen de EG en Japan nog steeds ongunstig af bij die tussen Japan en de VS en tussen de EG en de VS. Volgens de douanestatistieken van 1987 vertegenwoordigde de handel tussen de EG en Japan – dat wil zeggen de gezamenlijke waarde van invoer en uitvoer – in totaal 58 miljard dollar. Dit is minder dan de helft van de 116,3 miljard dollar die werd verhandeld tussen Japan en de VS, en ook minder dan de 145,5 miljard die in de statistieken van het Amerikaanse ministerie van Handel vermeld staan als waarde van de handel tussen de EG en de VS. Cumulatief bedroegen de directe investeringen tussen de EG en Japan tot eind 1987 in totaal niet meer dan ongeveer 15 miljard dollar, slechts een derde van de totale wederzijdse investeringen tussen Japan en de VS, en maar een zestiende van het totaal tussen de EG en de VS. Het lijkt mij toe dat versterking van de samenwerking tussen de EG en Japan van groot belang is voor de gestage ontwikkeling van de wereldeconomie. Ik acht het dan ook bemoedigend dat er de laatste tijd duidelijke aanwijzingen te bespeuren zijn van een beweging in die richting.

Zo'n aanwijzing is bij voorbeeld de inspanning die men zich aan beide kanten getroost om de handel uit te breiden. In 1985 besloeg de handel van Japan met de EG 9,4% van de totale buitenlandse handel – dat wil zeggen de gezamenlijke waarde van de invoer en de totale uitvoer –, maar het percentage is sindsdien gestadig gestegen, en wel tot 14,6% in 1987 en tot 16,1% in de eerste zes maanden van dit jaar.

De invoer van Japan uit Nederland breidt zich eveneens voortdurend uit. In 1987 bedroeg de toeneming 31,7%, in dollars gerekend, en in de eerste zes maanden van het lopende jaar steeg de invoer met 41,6%. Tot die groei is aanzienlijk bijgedragen door de pogingen van de kant van de Japanse overheid en het Japanse bedrijfsleven om de invoer te bevorderen. Ook de Nederlandse overheid draagt hier aan bij, onder andere door het programma tot handelsbevordering en de exploitatie van de 'Holland-Expres'-tentoonstellings-trein. Overigens is het teleurstellend dat de EG de handel tracht te beperken door voor meer dan honderd Japanse artikelen invoerquota in te stellen. Zeven daarvan zijn voor Nederland van belang, en onze hoop is op Nederland gevestigd om te zorgen dat deze beperkende maatregelen ten spoedigste worden ingetrokken.

Een ander teken van samenwerking tussen Japan en de EG is de opkomst van industriële samenwerking. Door de nadruk te leggen op het uitwisselen van kapitaal en technische kennis, dragen samenwerkende industrieën bij aan de wederzijdse economische opleving. Zo bedroegen de directe investeringen van Japan in Europa in 1987 6,6 miljard dollar, 90% meer dan het jaar daarvoor. De met deze investeringen gefinancierde dochterondernemingen hebben in Europa aan 90.000 mensen werk verschaft. De directe investeringen in Nederland bedroegen in totaal 800 miljoen dollar, 27% meer dan in 1986, en bezorgden het land een centrum voor automobielenonderdelen en fabrieken voor onder andere filmrolletjes en glazen platen. Om de directe investeringen overzee te bevorderen, heeft het Japanse Ministerie van Internationale Handel en Industrie het plan opgevat om volgend jaar ter gelegenheid van de 38de verjaardag van de vriendschappelijke betrekkingen tussen Nederland en Japan

een vertegenwoordiging naar Nederland te sturen die ter plaatse een onderzoek moet instellen naar de investeringsomstandigheden.

Onlangs heeft de EG anti-dumpingregels voor onderdelen uitgevaardigd. Hierdoor zijn zelfs plaatselijk vervaardigde producten onderhevig aan anti-dumpingrechten wanneer meer dan 60% van de onderdelen in Japan is gemaakt. Uiteraard kan er in de inwerkperiode van een bedrijf, als er nog weinig toevoerbedrijven zijn en er gebrek is aan essentiële standaardonderdelen, niet veel ter plaatse worden ingekocht. Desondanks worden de regels ook in die gevallen toegepast. Het opleggen van anti-dumpingtarieven op plaatselijk vervaardigde producten werkt bepaald belemmerend op de investeringen. We rekenen erop dat die maatregelen verholpen zullen worden. Zeer te betreuren is ook dat topmensen van sommige vooraanstaande Nederlandse bedrijven onlangs in het openbaar uiting hebben gegeven aan kritiek op de Japanse investeringen. Het animo van Japanse ondernemingen om in Nederland te investeren is hierdoor verflauwd.

In het fiscale jaar 1987 zijn de Europese investeringen in Japan met 90% gestegen, maar het totaal blijft beneden de 500 miljoen dollar en is krap een elfde van het totaal aan Japanse investeringen in de EG. Kort geleden zijn bedrijven in de EG begonnen de oprichting van fabrieken en onderzoek-faciliteiten in Japan voor te bereiden. Dit geeft de investeerders de gelegenheid de markt te verkennen en daardoor zoveel mogelijk profijt te trekken van hun technische kennis. Bovendien kan de concurrentie de ondernemingen sterker maken. Ik verheug mij erop in de toekomst een toename van de investeringen te zien ontstaan tussen de EG en Japan.

Nieuw wereldomvattend beleid

Ten slotte wil ik graag iets zeggen over de koers die de wereldeconomie bij de overgang naar de eenentwintigste eeuw het beste kan varen, en over de bijdrage die Japan daaraan kan leveren.

De wereld van vandaag loopt gevaar af te drijven naar protectionisme en regionalisme. We mogen echter nooit vergeten dat juist het vrije handelsverkeer over de hele wereld de basis heeft gelegd voor de snelle groei van de economie na de tweede wereldoorlog. Nu het Amerikaanse leiderschap, waarop de naoorlogse mondiale economische en maatschappelijke orde beruiste, in verval raakt, kunnen we er niet langer op rekenen dat de VS alléén de leidersrol vervullen. Anderzijds kunnen West-Europa en Japan die verantwoordelijkheid ook niet alléén dragen. Vandaar dat ik ervoor pleit het conventionele wereldbeleid te verfijnen tot wat ik 'nieuw wereldomvattend beleid' zou willen noemen.

Gedeelde verantwoordelijkheid

Een nieuw wereldomvattend beleid zou in de eerste plaats inhouden dat de VS, West-Europa, Japan en andere vooraanstaande economieën gezamenlijk de verantwoordelijkheid op zich nemen voor het ontwikkelen en handhaven van een open, wereldomvattend, economisch stelsel. De geïndustrialiseerde landen zouden moeten trachten economische onevenwichtigheden op wereldniveau uit de weg te ruimen door hun beleid beter op elkaar af te stemmen. Ook zouden ze samen initiatieven moeten nemen om het welslagen van de Uruguay-ronde te verzekeren en zo een nieuw kader voor vrijhandel te scheppen.

In de tijd die verlopen is sinds de Groep van Vijf in 1985 de Plaza-overeenkomst sloot, is de coördinatie van het beleid besproken tijdens opeenvolgende internationale fora, multilaterale handelsconferenties en vergaderingen van de Groep van Zeven. De basis voor afstemming van het beleid is steviger en breder geworden doordat men het er bij de top van Toronto over eens is geworden dat de afstemming niet

alleen door fiscale en monetaire beleidsmaatregelen tot stand moet worden gebracht. Er zouden ook maatregelen ter bevordering van structurele aanpassing en ter verbetering van de toegang tot markten genomen moeten worden.

Wat het economisch beleid in Japan betreft, het nieuwe economische vijfjarenplan dat door de Japanse regering is opgesteld beoogt een opbouw van de economie die in harmonie is met de wereld buiten Japan. Het plan gaat daarbij uit van een jaarlijkse groei van meer dan 4% in de binnenlandse vraag. Het plan bevat ook maatregelen ter bevordering van herstructurering, vooral door industriële bedrijven naar buitengewesten te verplaatsen en de werktijd met 15% te bekorten. Ten behoeve van de stabiliteit van de westerse wereld zal Japan ook geleidelijk zijn defensie versterken en tegelijkertijd de officiële ontwikkelingshulp sterk opvoeren, welke thans op één na de hoogste is van alle westelijke naties. De totale hulp zal voor de periode van 1988 tot 1992 toenemen tot meer dan 50 miljard dollar, meer dan tweemaal zoveel als het totaal van de afgelopen vijf jaar. Op deze manier zal Japan, vooral in de economische sfeer, ernaar streven de rol die het land krijgt toegewezen te vervullen.

Wereldwijde saamhorigheid

De tweede betekenis van de nieuwe wereldomvattende politiek ligt in het opbouwen van een stelsel van wereldwijde saamhorigheid, dat vooral berust op economische en culturele begrippen. Voorheen lag de nadruk vooral op de handel, maar in de toekomst zal het nodig zijn ook op andere terreinen wereldwijde interactie te bevorderen, bij voorbeeld op het gebied van kapitaal, technologie, informatie, cultuur en wetenschap.

In sommige delen van de wereld van vandaag kunnen we tekenen ontwaren van wat wel 'techno-nationalisme' wordt genoemd, met andere woorden, de neiging om de overdracht van technologie te beperken. Naar mijn inzicht zal de vrije uitwisseling van technologie echter vanzelf tot technologische ontwikkeling leiden, en daarom acht ik het van belang daadwerkelijk stappen te ondernemen ter ondersteuning van wat men 'techno-globalisme' zou kunnen noemen.

R&D in Japan heeft zich tot dusver toegespitst op toegepast technisch onderzoek. In de toekomst zal Japan zich echter meer gaan richten op onderzoek en ontwikkeling op fundamenteel en wetenschappelijk terrein, als wereldcentrum van creatieve kennis. Het is van het grootste belang initiatieven te ontwikkelen tot gezamenlijk internationaal onderzoek op fundamentele terreinen. Zo geeft Japan op het ogenblik financiële steun aan de internationale samenwerking voor R&D op het gebied van supergeleidende materialen. Ook willen wij in Japan, met name uit technologisch oogpunt, daadwerkelijk een bijdrage leveren aan de oplossing van de wereldomvattende milieuproblemen die bij de top van Toronto ter sprake zijn gekomen.

Blokvorming

De derde betekenis van het nieuwe wereldomvattende politieke denken ligt in het uitdenken van open sub-systemen die het multilateralisme bevorderen en zowel het IMF als de GATT doeltreffender kunnen maken. In dit verband wordt wel de stelling verkondigd dat bij economische integratie van de EG en het vrijhandelspact tussen Canada en de VS de openheid naar andere landen gewaarborgd zal zijn. Zouden evenwel die samenwerkingsverbanden afdrijven in de richting van protectie, dan zou dat aanleiding geven tot blokvorming elders, en ik hoef nauwelijks terug te grijpen naar de geschiedenis om te stellen dat zoiets zeer zeker negatief zal uitwerken op de gehele wereldeconomie en op de landen die naar regionale samenwerking hebben gestreefd. Het is van het grootste belang dat groeperingen die naar regionale samenwerking streven, de deur naar buitenstaanders open houden en optreden als sub-systemen van een wereldomspannend

stelsel van vrijhandel, zodat ze het wereldomvattende beleid versterken.

Japan probeert nauwere banden van samenwerking aan te knopen met de landen van de regio Azië-Stille Zuidzee, een regio met zeer sterke groeikracht. Ons uitgangspunt daarbij wordt gevormd door onze betrekkingen met de VS en Europa, die immers onze belangrijkste buitenlandse betrekkingen vertegenwoordigen. Het behouden van openheid naar derde landen is een belangrijke voorwaarde vooraf voor het bestuderen aan elke economische samenwerking met de landen in Azië en rond de Stille Zuidzee, en we zouden willen streven naar veelzijdige en open samenwerkingsverbanden die positief kunnen uitwerken op de ontwikkeling van de gehele wereldeconomie.

Door de VS genomen eenzijdige maatregelen, waarvan paragraaf 301 van de pas aanvaarde Omnibus Trade Bill een voorbeeld is, leiden tot grote problemen omdat ze veel schade toebrengen aan het multilaterale. De nieuwe handelswet van de VS zit vol protectionistische regelingen, en zowel de EG als Japan zullen er nauwlettend op toezien hoe die wet door de nieuwe regering van de VS wordt toegepast. Zou de uitvoering van de wet in conflict komen met de geldende regels van vrijhandel, dan wordt dat binnen het kader van de GATT vast en zeker een geschilpunt.

Flexibiliteit

De vierde betekenis van het nieuwe wereldomvattende beleid is dat we bij het formuleren van internationale regels in de toekomst moeten waken voor eenvormige toepassing van regels die door de vooraanstaande geïndustrialiseerde landen zijn ingesteld. Veeleer moeten we plooibare regels toepassen die rekening houden met het stadium en de vorm van ontwikkeling van elk afzonderlijk land. Voor een goed werkend wereldbeleid is het van groot belang om plannen te formuleren die ruimte laten voor de verschillende standpunten van elk afzonderlijk land. Neem de nieuwe regels voor diensten en eigendomsrechten ten aanzien van intellectueel eigendom die in de Uruguay-ronde worden geformuleerd. Bij het streven naar overeenstemming tussen de betrokken naties en bij het beheren van het stelsel mogen we niet de subjectieve opvattingen over rechtvaardigheid van één enkel land aan anderen opleggen. We moeten veeleer altijd trachten ons constructief en tolerant op te stellen.

Slot

Ik hoop de ontwikkeling van een nieuw wereldomspannend beleid te mogen meemaken. Japan kan daaraan zijn eigen bijdrage leveren op een aantal gebieden, waaronder het doorsluizen van financiële middelen naar ontwikkelingslanden, de uitbreiding van de binnenlandse vraag om een grotere markt voor ingevoerde artikelen te vormen, de overdracht van technische kennis aan de wereld, en de bevordering van culturele uitwisseling.

Van de toekomst van de wereldeconomie koester ik hoge verwachtingen. In de eerste plaats omdat ik geloof dat de beleidsafstemming tussen de vooraanstaande geïndustrialiseerde landen in aanleg de mogelijkheid biedt de economieën van de industrielanden te stabiliseren en de groei van ontwikkelingslanden te bevorderen. In de tweede plaats meen ik dat technologische vernieuwing uitzicht biedt op een nieuwe periode van groei voor de wereldeconomie. Ten slotte zou ik er de nadruk op willen leggen dat een open en vrijfijnd nieuw wereldomvattend beleid op zichzelf de sleutel vormt naar wereldwijde ontwikkeling.

S. Fukukawa